

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
281-18/17
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 12689 датум: 29. 03. 2017. г.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

МОНИТОРИНГ УСТАНОВА У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ

МОНИТОРИНГ ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА

Извештај о посети Полицијској управи у Новом Пазару

Београд, март 2017. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (у даљем тексту: НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица "Секретаријат Националног механизма за превенцију тортуре", која обавља стручне послове НПМ, чији је мандат одређен чланом 4. Опционог протокола за превенцију тортуре. Секретаријатом руководи секретар НПМ у складу са смерницама заменика Заштитника грађана, задуженог за заштиту права лица лишених слободе.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то: Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Група 484, Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународна мрежа помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ Објављен 29. јануара 2016. год. у "Сл. гласнику РС".

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА	Нови Пазар
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Обављање послова НПМ у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана
ВРСТА ПОСЕТЕ	Ненајављена ноћна посета
ДАТУМ И ВРЕМЕ ПОСЕТЕ	16. март 2017. године од 20:30 до 21:00 часова
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Вођа тима: Јелена Унијат, <i>Стручна служба Заштитника грађана/НПМ</i></p> <p>Чланови тима: Јелена Јелић, <i>Стручна служба Заштитника грађана/НПМ</i> Марко Анојчић, <i>Стручна служба Заштитника грађана/НПМ</i> Проф. др Ђорђе Алемпијевић, <i>експерт – форензичар</i></p>

ТОК ПОСЕТЕ

Тим НПМ је обишао просторију за задржавање у седишту Полицијске управе у Новом Пазару (*у даљем тексту: седиште ПУ*), канцеларију Дежурне службе и просторије које се налазе у непосредној близини и извршио увид у предмете задржавања. С обзиром да се лица која су задржана на основу Законика о кривичном поступку⁴ (*у даљем тексту: ЗКП*) смештају у Окружни затвор у Новом Пазару, НПМ је обишао просторије у којима бораве ова лица и обавио разговор са једним задржаним лицем приликом посете овом Заводу раније истог дана.

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Полицијски службеници су остварили пуну сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ службеним просторијама и инсталацијама, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

⁴ "Сл. гласник РС", бр. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13 и 55/14.

1. УВОД

НПМ је до сада два пута посетио седиште ПУ. У септембру 2014. године посећени су седиште ПУ и полицијске станице у њеном саставу,⁵ о чему је сачињен Извештај⁶ са 12 препорука мера за отклањање утврђених недостатака. Током посете обављене септембра 2016. године је утврђено да седиште ПУ и полицијске станице поступају по готово свим препорукама, као и да су све просторије за задржавање адаптиране у складу са упућеним препорукама.⁷

Према подацима добијеним током ове посете, у 2016. години на нивоу целе полицијске управе је на основу ЗКП одређено 225 задржавања, а од почетка 2017. године 43. Поред тога, само у седишту ПУ⁸ у 2016. години је одређено 53 задржавања на основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима⁹ и 1 на основу Закона о прекршајима,¹⁰ а од почетка 2017. године 15 задржавања на основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима. Као што је констатовано у ранијим извештајима НПМ, лица задржана на основу ЗКП се смештају у Окружни затвор у Новом Пазару, а лица задржана по другим основима у просторије у седишту ПУ и полицијским станицама које су одређене за ову намену.

Полицијски службеници су навели да је у протеклом периоду нарочита пажња посвећена расветљавању случајева насиља у породици и заштити жртава, као и да су имали обуке о поступању у овим случајевима.

2. ПРОСТОРИЈЕ

У тренутку посете у просторији за задржавање у седишту ПУ није било лица.

Током посете у септембру 2016. године је констатовано да је, поступајући по препоруци НПМ, просторија за задржавање у седишту ПУ адаптирана у складу са стандардима, али да металне заштитне плоче за прозоре и вештачко осветљење онемогућавају адекватан доток природне и вештачке светлости. Приликом ове посете је уочено да је вештачко осветљење појачано, али да је и даље недовољно.

Тим НПМ је обишао једну просторију која се налази у непосредној близини просторије за задржавање, за коју су од полицијских службеника добијене информације да је намењена обављању лекарских прегледа лица којима је одређено задржавање. Ова просторија се према наводима тренутно не користи због реновирања, у шта се НПМ уверио њеним обиласком. Просторија је приближно 3x2 метра површине, без прозора је и у њој није затечен намештај већ само грађевински материјал.

У канцеларији Дежурне службе је извршен увид у предмете задржавања. Ни у једној од просторија које је тим НПМ обишао нису затечени нестандартни предмети, односно предмети којима није место у полицијским канцеларијама.

⁵ Полицијске станице у Сјеници и Тутину.

⁶ Извештај о посети ПУ Нови Пазар бр. 71-57/14.

⁷ Извештај о посети ПУ Нови Пазар бр. 281-72/16.

⁸ Према службеним наводима, о задржавањима на основу ЗКП се води обједињена евиденција за седиште ПУ и полицијске станице у њеном саставу, док о задржавањима по другим основима седиште ПУ и полицијске станице воде одвојене евиденције.

⁹ "Сл. гласник РС", бр. 41/09, 53/10, 101/11, 32/13 - одлука УС, 55/14, 96/15 - др. закон и 9/16 - одлука УС.

¹⁰ "Сл. гласник РС", бр. 65/13, 13/16 и 98/16 - одлука УС.

НПМ је обишао и тоалет који користе полицијски службеници и грађани и утврдио да је он у изузетно лошем стању. Тоалет се састоји од две просторије са чучавцима и једном у којој је умиваоник. Унутрашњост тоалета је прљава, а непријатан мирис се осећа већ при приласку. Санитарни уређаји су дотрајали, бетонски под није у потпуности прекривен плочицама и на поду је вода која је вероватно исцурела из инсталација. На чесми је доступна само хладна вода, а с обзиром да је тоалет издвојен из главне зграде седишта ПУ и да нема грејање, у тоалету је хладно.

Став НПМ је да је у циљу правилног поступања полицијских службеника према лицима лишеним слободе и другим грађанима потребно обезбедити адекватне услове за њихов рад, односно да је потребно створити услове рада који полицијским службеницима омогућају коректно вршење њихових послова.

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће у седишту Полицијске управе у Новом Пазару обезбедити примерен тоалет за полицијске службенике.

3. ДОКУМЕНТАЦИЈА

Увидом у насумично одабране предмете задржавања, утврђено је да се предмети воде уредно и да се углавном у свима налази потребна документација. У предметима у које је остварен увид су поштована прописана времена рачунања почетка задржавања и рок за уручење решења о задржавању и задржана лица су добијала обавештења о правима. Полицијски службеник који дежура у Окружном затвору у Новом Пазару о дневним догађајима у вези са задржаним лицем сачињава извештај који се одлаже у предмет. У предметима се такође налазе и потврде о лекарским прегледима лица обављеним пре задржавања, у којима је наведено да је лице способно за задржавање, без навођења дијагнозе здравственог стања нити других здравствених података који нису релевантни за полицијско задржавање. С обзиром да је уочено да у појединим предметима задржавања на основу ЗКП које је одређено у седишту ПУ недостаје обавештење о правима доведених и задржаних лица из тачке 4. Упутства о поступању према доведеним и задржаним лицима,¹¹ полицијским службеницима је усмено указано на овај недостатак.

¹¹ 01 бр. 7989/12-10 од 10. децембра 2012. год.

4. ЗАДРЖАНА ЛИЦА

У Окружном затвору у Новом Пазару за смештај задржаних лица је намењена једна спаваоница која иначе служи за извршење дисциплинске мере упућивања у самицу и која је под видео надзором, који је могуће пратити из дежурне канцеларије Службе за обезбеђење Завода. Међутим, када је 2 или више лица истовремено задржано или уколико је у току извршење мере упућивања у самицу, задржана лица се смештају у спаваонице у којима бораве притвореници.¹² Приликом посете НПМ Заводу, затечена су два задржана мушкарца. У току је било и задржавање једне жене, која је у тренутку посете била спроведена у јавно тужилаштво, а затим и пуштена на слободу, тако да чланови тима НПМ нису имали прилику да разговарају са њом. Ова жена је током боравка у Заводу била смештена сама у спаваоници. Сва три лица су била осумњичена да су учинила кривично дело насиље у породици. Један од затечених мушкараца није желео да разговара са члановима тима, а други је навео да нема примедби на поступање полицијских службеника и да је обавештен о својим правима, као и да нема примедби ни на услове у Заводу. Код себе је имао решење о задржавању и обавештење о правима на основу ЗКП. Обезбеђени су му оброци и приступ лекару и има могућност да борави на свежем ваздуху, као и друга лица лишена слободе која се овде налазе. У дежурној канцеларији Службе за обезбеђење Завода је била присутна полицијска службеница.

¹² Више о условима у које се у Окружном затвору у Новом Пазару смештају задржана лица видети Извештај НПМ о посети овом Заводу, бр. 281-17.